

کتابچه شماره ۴

دانستنی‌هایی درباره
لاپاراسکوپي و هیستروسکوپي

مرکز فوق تخصصی درمان ناباروری رویان

کتابچه آموزشی بیماران

شماره ۴: دانستنی‌هایی درباره لاپاراسکوپي و هیستروسکوپي

این کتابچه به منظور آگاهی بیماران از نحوه عمل لاپاراسکوپي و هیستروسکوپي و پذیرش بیمار در اتاق عمل تهیه شده است.

تهیه‌کننده: گروه پژوهشی ناباروری زنان پژوهشگاه رویان

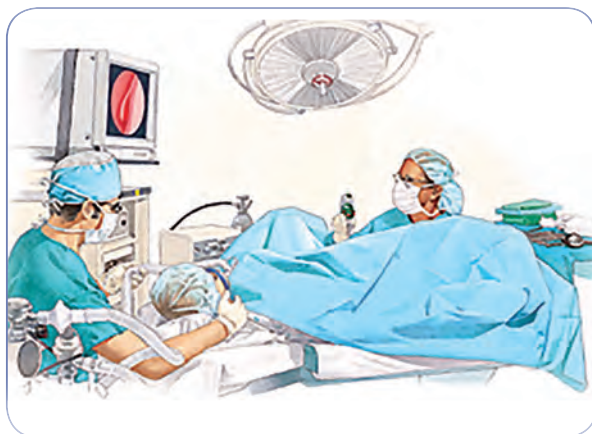
نویسندگان: دکتر مریم حافظی، زهرا عزآبادی

طراح گرافیک: معصومه حاتمی خوشمردان

لاپاراسکوپي

لاپاراسکوپي را به چه منظور انجام مي دهند؟

در لاپاراسکوپي يا جراحی های درون بين (آندوسکوپي)، می توان احشاء داخل شکم و لگن را با دوربین به راحتی مشاهده کرد و لوله ها و تخمدان ها و رحم که از جمله ارگان های لگنی هستند، با این عمل قابل مشاهده اند و می توان از سلامت آنها اطمینان حاصل کرد.

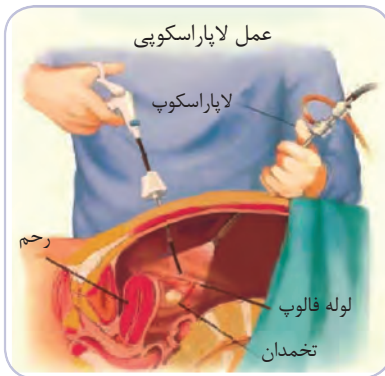
آيا با لاپاراسکوپي مي توان اعمال جراحی انجام داد؟

بله، اگر در حین لاپاراسکوپي مواردی از بیماری ها مانند چسبندگی لگنی و یا آندومتريوز و یا کیست های تخمدانی و حاملگی خارج رحمی و... باشد طبق صلاحديد پزشک معالج قابل جراحی است. غالب اعمال جراحی روی لگن از قبیل رحم، لوله ها و تخمدان ها با لاپاراسکوپي قابل انجام است.

چگونه لاپاراسکوپي را انجام مي دهند؟

این عمل غالبا به صورت سرپايی و گاه به صورت بستری در بیمارستان یا کلينیک

انجام می‌شود و انجام این عمل همراه با بیهوشی عمومی است. بعد از آماده شدن بیمار جهت عمل جراحی و بعد از بیهوشی بیمار در اتاق عمل، گاز دی اکسید کربن از طریق سوزنی که از ناف وارد شکم می‌شود با فشار، داخل شکم دمیده می‌شود و سپس وقتی که فشار گاز داخل شکم به حد مناسب رسید؛ دوربین لاپاراسکوپ را از طریق برشی که در ناحیه ناف ایجاد می‌شود به داخل شکم می‌فرستند و گاه جهت معاینه و مشاهده بهتر احشاء داخل لگن، یک یا چند برش کوچک در پایین شکم، غالباً در ناحیه بالای دستگاه تناسلی داده می‌شود. سپس محلول آبی رنگی را از طریق دهانه رحم به داخل حفره رحم تزریق می‌کنند که ورود این محلول رنگی به داخل حفره لگن از طریق لوله‌ها حاکی از باز بودن و احتمالاً سلامت لوله‌ها ست و بعد از اتمام عمل، گاز داخل شکم تخلیه و برش‌ها با یک یا دو بخیه ترمیم می‌شود.

چه موقع می‌توان این عمل را انجام داد؟

غالباً طی ۷-۱ روز بعد از پاک‌شدن می‌توان لاپاراسکوپی را انجام داد و البته این زمان بنا به نظر پزشک معالج قابل تغییر است و در هر صورت بیمار در زمان انجام لاپاراسکوپی ترجیحاً نباید خونریزی داشته باشد.

هیدروسالپنکس یا التهاب لوله‌های رحم چیست؟

همان‌طور که می‌دانیم دستگاه تولیدمثل خانم‌ها شامل واژن، رحم، لوله‌ها و تخمدان‌ها ست و به صورت عادی لوله‌های فالوپ یا لوله‌های رحمی در سونوگرافی دیده نمی‌شود. در مواردی که بیمار به علت چسبندگی‌های لوله

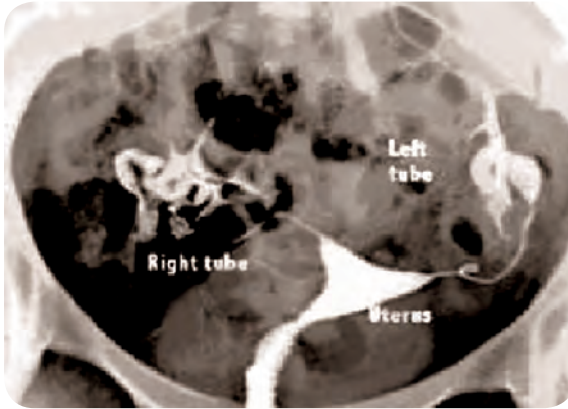
یا اطراف لوله دچار چسبندگی در انتهای لوله شده باشد و در عکس رنگی یا HSG، لوله‌های رحم از انتها مسدود باشد و در سونوگرافی نیز لوله‌ها را ببینیم به این معنی است که لوله‌های رحمی دچار التهاب شده و ترشحات داخل آن جمع شده است. در این‌گونه موارد با توجه به اینکه ترشحات داخل لوله از قسمت انتهایی قابل تخلیه نیست، این ترشحات به داخل حفره رحم تخلیه شده و باعث کاهش میزان لانه‌گزینی جنین می‌شود. در این بیماران انجام لاپاراسکوپی توصیه می‌شود و در صورتی که بتوان اعمال جراحی اصلاحی روی لوله انجام داد، جراح اقدام به آزاد کردن چسبندگی‌های اطراف لوله و یا انتهای لوله می‌کند. در غیر این صورت و عدم امکان انجام اعمال جراحی اصلاحی روی لوله رحمی، جراح با توجه به شرایط داخل شکم و لگن برای برداشتن لوله‌های رحمی تصمیم می‌گیرد و یا ارتباط آن را با رحم قطع می‌کند که در هر صورت بیمار لوله رحمی ناکارآمد و عفونی را از دست می‌دهد که شرایط بهتری را برای باروری به همراه دارد. دیده شده که حضور لوله متورم و عفونی (هیدروسالپنکس) با کاهش ۵۰ درصد در میزان لانه‌گزینی و در نهایت حاملگی همراه است.

دستورات شب قبل از عمل لاپاراسکوپی چیست؟

شب قبل از عمل ساعت شش عصر شام سبک مانند سوپ میل کنید و بعد از استحمام با یک سوپ (گوشت پاک‌کن) آغشته به شامپو داخل ناف را به‌طور کامل تمیز کنید. قبل از خواب ۴۰ گرم روغن کرچک و سه عدد قرص دایمتیکون را جویده و میل کنید؛ ساعت شش صبح، دو عدد قرص رانیتیدین به همراه مقدار کمی آب میل کنید و ساعت ۷:۳۰ صبح ناشتا به همراه همسرتان در مرکز حضور داشته باشید. لازم به ذکر است بدون حضور همسر عمل انجام نمی‌شود. از آوردن طلا و زیورآلات خودداری کنید و از انجام آرایش و استعمال لاک ناخن خودداری کنید. در صورتی که از دندان مصنوعی و یا لنز استفاده می‌کنید، آن را خارج کنید و یا پرستار خود را قبل از آگاه کنید.

دستورات روز لاپاراسکوپی چیست؟

تمام مدارک درمانی خود به ویژه عکس رنگی رحم، برگه مشاوره داخلی و عکس ریه و شماره پرونده خود را همراه داشته باشید. انجام آزمایش خون، قبل از عمل الزامی است. حضور همسر بیمار در روز عمل جراحی الزامی است. (شناسنامه زوجین الزامی است). در صورت نیاز به سونوگرافی رحم و تخمدان ها روز قبل از عمل، پرستار اتاق عمل با شما هماهنگ خواهد کرد.

دستورات بعد از عمل لاپاراسکوپی چیست؟

- ۱) بعد از عمل، در روز اول تنها از رژیم مایعات استفاده کنید و روز بعد از آن رژیم غذایی معمولی داشته باشید.
- ۲) فردای بعد از عمل جراحی، پانسمان ها را بردارید و حمام کنید. نیازی به پانسمان مجدد نیست. استحمام روزانه پیشنهاد می شود.
- ۳) انجام فعالیت های بدنی سنگین و همین طور نزدیکی؛ پنج روز اول بعد از لاپاراسکوپی محدودیت دارد.
- ۴) غالباً نیازی به استفاده از آنتی بیوتیک بعد از عمل وجود ندارد مگر در موارد خاص

بنا به دستور پزشک معالج.

۵) در صورت وجود درد یک تا دو روز بعد از عمل، از مسکن سبک مانند استامینوفن یا مفننامیک‌اسید (سه بار در روز) استفاده کنید ولی در صورت ادامه درد شکم حتما باید ویزیت مجدد صورت گیرد.

۶) انجام فعالیت‌های معمولی و سبک در روزهای نخست بعد از عمل جراحی توصیه می‌شود.
۷) در صورت پایداری درد شکم بعد از سه روز حتما به اتاق عمل مرکز جراحی مراجعه کنید.

۸) داشتن لکه‌بینی یا خونریزی در حد کم، طبیعی است. در صورت خونریزی شدید؛ حتما در ساعات اداری با شماره تلفن اتاق عمل لاپاراسکوپی و در ساعات غیر اداری با تلفن کشیک رویان ۲۳۵۶۲۰۰۰ تماس بگیرید.

۹) در صورت داشتن نمونه پاتولوژی حین عمل با گرفتن جواب به درمانگاه رویان مراجعه فرمایید.

بیمار بعد از لاپاراسکوپی ممکن است دچار چه علائمی شود؟

بعد از انجام بیهوشی و عمل جراحی، بیمار ممکن است یک تا دو روز اول دچار تهوع یا سرگیجه شود که می‌تواند ناشی از عوارض داروی بیهوشی باشد و یا دچار درد در ناحیه شانه و قفسه سینه و شکم گردد که از عوارض باقی ماندن گاز داخل شکم است و گاه با درد و کبودی در ناحیه ناف و اطراف آن همراه است که به علت عبور دوربین از داخل ناف است. این علائم همگی بعد از چند روز برطرف خواهد شد. و در صورت باقی ماندن گاز داخل شکم؛ با راه رفتن، گاز موجود در داخل شکم از طریق جریان خون وارد ریه شده و با تنفس از بدن خارج می‌شود. تغییر رنگ ادرار به رنگ سبز در ساعات اولیه بعد از عمل، طبیعی است که به علت ماده رنگی تزریق شده به داخل رحم است و لکه‌بینی و خونریزی به میزان کم تا یک هفته بعد از لاپاراسکوپی طبیعی است.

علائم خطر بعد از عمل لاپاراسکوپی چیست؟

- ۱) درد شکم واضح و شدید
- ۲) بدتر شدن تهوع و استفراغ
- ۳) عدم تخفیف درد شکم علی رغم مصرف مسکن‌های ضعیف (مانند استامینوفن)
- ۴) خونریزی واضح از محل برش جراحی
- ۵) تب بیش از ۳۸ درجه

در صورت بروز علائم بالا چه اقدامی باید انجام دهید؟

لازم است در ساعات اداری به پژوهشگاه رویان و در ساعات غیر اداری به بیمارستان رسالت و یا بیمارستان آرش برای ویزیت مراجعه فرمائید و درخواست ویزیت و مشاوره پزشک معالج را نموده تا نسبت به تشخیص و درمان عوارض احتمالی ایجاد شده و در صورت نیاز به بستری در بیمارستان، اقدام شود.

برای تعیین وقت عمل جراحی و هماهنگی با اتاق عمل در ابتدای قاعدگی خود با شماره‌های ۲۳۵۶۲۳۲۵ و یا ۲۳۵۶۲۳۲۴ تماس بگیرید و روز عمل را هماهنگ بفرمایید. به خاطر داشته باشید که حضور همسر در روز عمل الزامی است و قبلاً نیز از هزینه‌های عمل جراحی توسط همکاران صندوق مطلع شوید.

عمل جراحی هیستروسکوپی

بعد از ویزیت بیمار در درمانگاه، تعدادی از بیماران کاندید انجام عمل هیستروسکوپی می‌شوند.

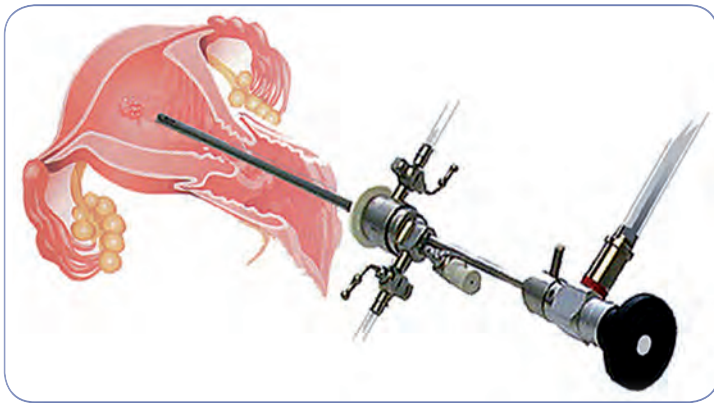

هیستروسکوپی چیست؟

یک روش جراحی درون بین (آندوسکوپی) است که حفره رحم به طور کامل رؤیت شده و سوراخ‌های ابتدایی لوله‌های رحم (اوستیوم) دیده می‌شود. با توجه به اینکه حفره رحم یک فضای بالقوه است، برای رؤیت داخل آن نیاز به استفاده از گاز یا مایع است. به طوری که حفره رحم را باز می‌کنند و قابل دیدن شود. هیستروسکوپی را برای تشخیص بیماری احتمالی و یا برای برطرف کردن مشکلات مادرزادی رحم و یا ساختاری به کار می‌برند. هیستروسکوپی به دو صورت قابل انجام است: (۱) با استفاده از بیهوشی (۲) بدون استفاده از بیهوشی که اصطلاحاً آفیس هیستروسکوپی گفته می‌شود.

چه موقع، زمان بهتری برای هیستروسکوپی است؟

هیستروسکوپی را غالباً طی یک تا پنج روز بعد از پاک شدن انجام می‌دهند که لایه داخل رحم (آندومتر) نازک باشد و جراح حداکثر دید را داخل حفره رحم داشته باشد. ولی گاهی اوقات طبق نظر پزشک، ممکن است هیستروسکوپی را حین انجام تحریک تخمدانی و یا قبل از آن برای ایجاد خراش آندومتر و یا رفع مشکل حتی در حین قاعدگی نیز انجام دهد.

فرق هیستروسکوپی با هیستروسونوگرافی چیست؟

با توجه به اینکه هیستروسکوپی یک روش جراحی است، در صورتی که در حین عمل متوجه مشکلی در حفره رحم مانند پولیپ، فیبروم، چسبندگی و دیواره رحمی ... شویم هم‌زمان با تشخیص ضایعه، قادر به برطرف کردن آن نیز هستیم. ولی در هیستروسونوگرافی با توجه به اینکه یک نوع سونوگرافی تشخیصی با تزریق مایع داخل رحم است و به منظور ارزیابی ضایعات احتمالی داخل رحم کاربرد دارد در این روش قادر به برطرف کردن هم‌زمان ضایعه نیستیم. در صورت رؤیت ضایعه، عمل جراحی هیستروسکوپی باید متعاقب آن انجام شود.

هیستروسکوپی درمانی در چه مواردی کاربرد دارد؟

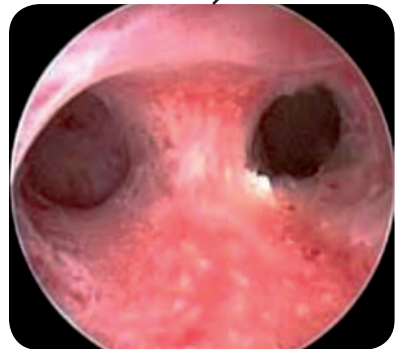
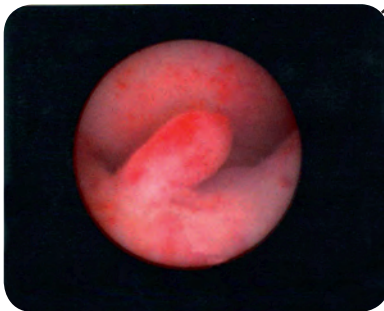
گاهی بعد از انجام سونوگرافی اولیه و یا عکس رنگی رحم (HSG)^۱، و یا سونوگرافی چهاربعدی و یا هیستروسونوگرافی وجود ضایعاتی مانند پولیپ رحمی، فیبروم داخل رحمی، ناهنجاری‌های مادرزادی رحم (مانند دیواره رحمی، رحم تک شاخ، رحم دو شاخ، رحم دو گانه و...) و یا بقایای حاملگی و ... گزارش می‌شود که در این موارد پزشک شما تصمیم به انجام هیستروسکوپی و برطرف کردن آن می‌گیرد. غالباً هیستروسکوپی در یک مرحله انجام می‌شود ولی مواردی از آن (مانند دیواره رحم، فیبروم داخل رحم، چسبندگی داخل رحم...) به علت برطرف نشدن ضایعه در یک مرحله و یا جهت رؤیت مجدد داخل رحم نیاز به عمل جراحی مجدد وجود دارد.

حفره رحم بعد از اصلاح دیواره

پولیپ آندومتر

رحم دیواره دار قبل از اصلاح

۱. HSG: Hystrosalpingography

در چه مواردی هیستروسکوپی بدون بیهوشی انجام می‌شود؟

در صورتی که عمل جراحی در نظر گرفته شده برای بیمار قابل تحمل باشد، مانند هیستروسکوپی تشخیصی و یا خراش آندومتر و یا برداشتن پولیپ‌های کوچک می‌توان این عمل را بدون بیهوشی برای بیمار انجام داد ولی در صورتی که بیمار تحمل نداشته باشد، پزشک بیهوشی، القاء بیهوشی را برای بیمار انجام می‌دهد. بنابراین ناشتا بودن بیمار حتی در موارد هیستروسکوپی آفیس، ضروری است. که رعایت نکات زیر الزامی است:

- ۱- استفاده از ژل بتادین شب قبل از عمل
 - ۲- کپسول داکسی سایکلین از روز قبل از عمل هر ۱۲ ساعت یک عدد با آب فراوان میل شود و تا سه روز بعد از عمل نیز ادامه یابد.
 - ۳- قرص دیازپام دو میلی‌گرم شب قبل از عمل نیم ساعت قبل از خواب میل شود. توجه: بیش از ۹۰ درصد بیماران این روش درمانی را کاملا تحمل کرده و نیازی به استفاده از بیهوشی ندارند.
- گاهی بنا به تشخیص پزشک توصیه به انجام هیستروسکوپی به همراه لاپاراسکوپی می‌شود که غالبا دستورات قبل از عمل هر دو یکسان است.

دستورات قبل از عمل هیستروسکوپی:

بعد از حمام کردن در شب قبل از عمل، شام سبک مانند سوپ میل کنید و از ساعت ۱۲ شب تا صبح روز عمل هیچ چیز حتی آب و آدامس نیز استفاده نکنید. فقط هنگام خواب یک عدد قرص دیازپام ۲ میلی‌گرم و صبح روز عمل (شش صبح) دو عدد قرص رانیتیدین با مقدار بسیار کمی آب میل کنید. ساعت ۷:۳۰ صبح ناشتا به همراه همسرتان در مرکز حضور داشته باشید. لازم به ذکر است بدون حضور همسر عمل انجام نمی‌شود (همراه داشتن شناسنامه زوجین الزامی است). از آوردن طلا و زیورآلات خودداری کنید و در صورت داشتن دندان مصنوعی و لنز روز عمل پرستار

را آگاه بفرمائید. بدون آرایش و لاک ناخن باشید. بهتر است کلیه آزمایش‌های خود را به ویژه عکس رنگی همراه داشته باشید. در صورت انصراف از عمل و یا سرماخوردگی حتماً با مرکز تماس بگیرید. برای هماهنگی روز عمل جراحی از اولین روز قاعدگی با شماره تلفن: ۲۳۵۶۲۳۲۴ و ۲۳۵۶۲۳۲۵ تماس بگیرید.

دستورات بعد از عمل هیستروسکوپی

روز اول بعد از عمل می‌توانید از رژیم مایعات در حد تحمل استفاده کنید و بعد از آن رژیم معمولی را شروع کنید. طی چند روز اول بعد از عمل احتمال لکه‌بینی و یا خونریزی کم وجود دارد ولی در صورت بروز خونریزی شدید و یا درد شکم و تب در ساعات اداری به پژوهشگاه مراجعه فرمائید. در ساعات غیر اداری به بیمارستان رسالت و یا بیمارستان آرش مراجعه فرمائید.

طی پنج روز اول بعد از عمل جراحی از نزدیکی پرهیز کنید و در صورت صلاحدید پزشک از آنتی‌بیوتیک و مسکن استفاده فرمائید.

در صورتی که چسبندگی داخل رحم و یا دیواره رحم داشته باشید، نیاز به استفاده از هورمون درمانی است که طبق دستورالعمل گفته شده توسط پزشک یک یا دو دوره

درمان را طی کنید و بعد از آن برای ویزیت به پزشک مربوطه مراجعه فرمائید تا اقدامات بعدی درمان شما مشخص شود.

• شرح عمل جراحی و اطلاعات کامل در مورد ادامه خدمات ناباروری را روز عمل در هنگام ترخیص و یا در ویزیت بعدی دریافت خواهید کرد.

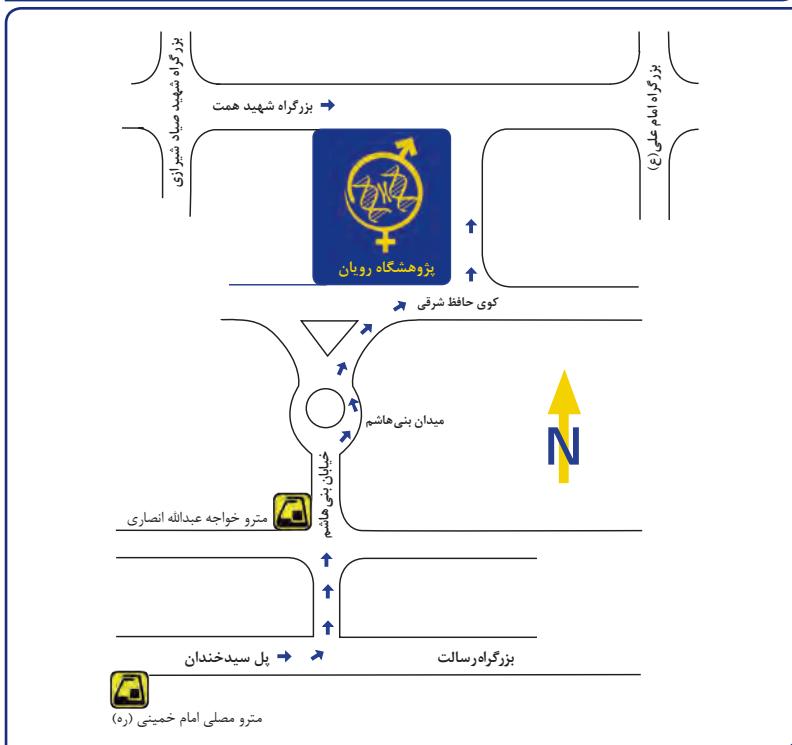
• در صورت داشتن نمونه پاتولوژی حین عمل با گرفتن جواب به درمانگاه رویان مراجعه فرمایید.

توجه: در صورت بروز مشکل در ساعات اداری شماره تلفن: ۲۳۵۶۲۰۰۰ داخلی ۱۳۲۴ و ۱۳۲۵ تماس بگیرید و در ساعات غیر اداری به بیمارستان رسالت و یا بیمارستان آرش مراجعه کنید. در صورت بروز مشکل با ذکر نوع عمل جراحی و نام پزشک خود به همراه این کتابچه به بیمارستان رسالت و یا بیمارستان آرش مراجعه فرمائید.

تهران، بزرگراه رسالت، انتهای خیابان بنی هاشم شمالی، کوی حافظ،
پژوهشگاه رویان
تلفن: ۲۳۵۶۲۰۰۰ فاکس: ۲۲۳۰۶۴۸۱

www.royaninstitute.org
ric@royaninstitute.org

پژوهشگاه رویان
پژوهشکده تحقیقات پزشکی تولید مثل

www.royaninstitute.org
ric@royaninstitute.org